

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ БІЛОЗЕРЩИНИ
І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

І.В.ОСАДЧУК,

С.Ю.БОЛІЛА – кандидати с.-г.н., доценти, Херсонський ДАУ

У світовій практиці одним із дієвих шляхів відродження підприємницької діяльності сільських товаровиробників для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва є фермерство. Саме розвитку цієї нової для України форми господарювання слід приділити особливу увагу та дати можливість проявити себе.

У нинішніх умовах, коли сільське господарство України все ще перебуває у кризовому стані, селянські фермерські господарства (СФГ) просто не можуть не мати проблем, які виникають як на етапі створення фермерських господарств, так і в процесі їх життєдіяльності. Ця тенденція характерна і для Білозерського району Херсонської області, що свідчить про недостатньо сприятливі умови для ефективного розвитку фермерства на Білозерщині та про існування проблем, що потребують негайного вирішення. Це викликано, насамперед, непослідовністю реформ як у сільському господарстві, так і в державі в цілому. Саме невідповідність фактичних та бажаних наслідків реформ породила ті основні проблеми, які стоять сьогодні перед СФГ області та району.

Метою нашого дослідження є розробка шляхів розв'язання проблем фермерства як нового соціально-економічного укладу. Предметом дослідження є актуальні проблеми подальшого розвитку фермерства в пореформенний період.

Для того, щоб правильно визначити основні напрями подолання проблем СФГ, що є вкрай актуальним завданням, треба, насамперед, правильно й чітко визначити самі проблеми.

У загальному вигляді комплекс проблем СФГ району можна визначити як об'єктивно існуючі суперечності між сучасним станом цих господарств та реально можливим їх станом, який міг би бути при оптимальних умовах їх розвитку.

Основні, на наш погляд проблеми, які стоять перед СФГ Білозерського району, можна розділити на такі групи:

- проблеми нинішнього сільського господарства, що стоять і перед більшістю фермерських господарств України;
- проблеми власне фермерських господарств України;
- регіональні проблеми (у межах Херсонської області);
- проблеми районного масштабу.

Серед проблем районного масштабу насамперед вирізняються проблеми: використання землі; підвищення родючості землі; матері-

ально-технічної оснащеності фермерських господарств; інформованості; правової грамотності фермерів; стабільного збуту продукції; управління у фермерських господарствах; агросервісного обслуговування СФГ у частині забезпечення їх матеріально-технічними засобами, молодняком ВРХ та птиці, кормами, насінням, добривами, хімічними засобами захисту рослин; зберігання і переробки продукції; надання інженерно-технічних, ветеринарних, зоотехнічних, агротехнічних та інших послуг.

У ході реформування сільського господарства виникають різноманітні проблеми, які потребують якнайшвидшого вирішення. Усі ці проблеми слід розглядати в комплексі, але спочатку треба вивчити кожну зі складових цього комплексу окремо. Важливе методологічне значення має чітке й правильне визначення передумов виникнення, джерел зародження кожної окремо взятої проблеми (механізму виникнення суперечностей), особливостей і характеру даної проблеми, взаємозв'язку та розбіжності в часі й просторі даної проблеми з іншими (в інших галузях економіки, в інших видах сільгосп підприємств), типізація проблеми та визначення сутності проблеми даного типу.

Загальний методологічний підхід до дослідження генезису існуючих проблем українського села впливає з одночасного сполучення в одне ціле дійсного стану сільського господарства України, очевидної можливості альтернативних напрямів його розвитку й усвідомлення селянином необхідності змін у сільському господарстві. Саме така складна комбінація різноманітних факторів і породжує сучасні проблеми села, а отже, й фермерських господарств Білозерського району.

Аналіз наукової літератури [1, 2, 3, 4] дозволив нам скласти перелік загальних рис проблем становлення та розвитку фермерства в Україні, що є характерним і для Білозерського району. Цей список, звичайно, є далеко не повним, але навіть у такому вигляді, свідчить про складність та багатогранність вказаних проблем. Це такі положення:

– сучасні проблеми становлення та розвитку кожного окремо взятого СФГ мають загальний характер як для фермерства, так і для всього сільського господарства України;

– проблеми СФГ мають об'єктивний характер, тобто зумовлені природнокліматичними умовами окремого регіону;

– окремі проблеми СФГ мають суб'єктивний характер, тобто є результатом некомпетентної діяльності, а в деяких випадках – бездіяльності владних інституцій, протиправної діяльності підприємницьких установ і організацій, з якими доводиться мати справу СФГ, та самих фермерських господарств.

Важливим завданням у ході вивчення проблемних ситуацій у СФГ Білозерського району та визначення основних напрямків їх ви-

рішення є дослідження тенденцій розвитку комплексу проблем фермерських господарств та визначення варіантів можливих наслідків. Можна передбачити кілька варіантів розвитку селянських (фермерських) господарств:

– подальший поступальний розвиток СФГ – зростання кількості, розмірів, площі сільгоспугідь та їх місця в продовольчому забезпеченні країни;

– трансформація існуючих фермерських господарств у малі підприємницькі структури (кооперативи, товариства та ін.), адже ефективним може бути лише досить велике за розмірами, технічно оснащене виробництво;

– поступове зменшення кількості, розмірів та ролі фермерських господарств(що є безумовно небажаним).

Можна виділити декілька напрямів розв'язання зазначених проблем. Із метою якнайшвидшого розв'язання проблеми взаємовигідної побудови економічних взаємовідносин між фермерськими господарствами необхідно розвивати сільськогосподарську кооперацію. Дотримання цього напрямку дозволить вирішити додатково такі питання: досягнення раціонального розміру земельних ділянок СФГ; ефективне застосування сівозмін і використання технічних засобів; створення спільних раціонального розміру тваринницьких ферм для досягнення високої ефективності галузі; організація переробних цехів; оренда необхідних технічних засобів; користування послугами колективних і державних господарств, пунктів по виконанню окремих сільськогосподарських робіт; надання необхідних консультаційно-інформаційних послуг фермерам; подолання диспаритету цін; налагодження стабільного збуту продукції; подолання непродуктивного торгівельно-посередницького бізнесу, що «знекровлює» сільське господарство.

Подальший розвиток земельно-орендних відносин виступає тим напрямом, який у великій мірі сприятиме подоланню таких проблем фермерства як: проблема землезабезпеченості; проблема пристосування до ринкової кон'юнктури; проблема етичного ведення бізнесу (дотримання зобов'язань між фермерами та орендодавцями); у перспективі - проблема нестачі стартових коштів для придбання землі.

За для збільшення кількості селянських (фермерських) господарств та підвищення ефективності їх діяльності слідує: відновити діяльність Українського державного фонду підтримки селянських (фермерських) господарств; увести в дію механізм їх кредитування; зменшити процентні ставки за наданий кредит; запровадити державну систему інформаційних послуг для сільських товаровиробників, зокрема фермерських; поліпшувати інвестиційний клімат у районі та області.

З метою поліпшення інвестиційного клімату необхідно: сприяти

розвитку приватного бізнесу на ринках постачання засобів виробництва, купівлі та переробки сільськогосподарської продукції; перетворити землю в товар, щоб вона могла виступати заставою для отримання кредитів і інвестицій; установити чіткі, стабільні умови для всіх учасників ринку; сприяти створенню та діяльності кредитних спілок. Із цією метою необхідно довести до відома фермерів інформацію про діючі кредитні спілки та про можливість створення власних кредитних спілок. Із метою удосконалення системи інформації щодо її достовірності, об'єктивності та оперативності необхідно провести спеціальні обстеження та кардинальні зміни звітності й організації статистики в СФГ. Із метою надання дієвої допомоги фермерським господарствам у пристосуванні до умов ринкової економіки рекомендується створити в районі незалежну організацію – аграрну дорадчу службу.

Таким чином, проведене дослідження показало, що вирішення проблем СФГ має комплексний характер, і наслідки їх позитивного або негативного вирішення поширюватимуться на всю аграрну економіку України, підвищучи або знижуючи її результативність. Визначені в роботі основні напрямки розв'язання зазначених проблем будуть сприяти забезпеченню ефективного функціонування аграрного бізнесу в умовах ринкової кон'юнктури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Осташко Г.А. Фермерські господарства України: стан, проблеми й перспективи розвитку// Економіст.-1999.- №5.- С. 34-38
2. Бугуцький Ю.О. Розвиток фермерських господарств в Україні// Економіка АПК - 1998.- №6.- С.25-28
3. Мармуль Л.О., Скрипник С.В., Негров М.А. "Проблеми становлення фермерських господарств Херсонської області" Тавр. Наук. Вісник: Збірник наук. Праць. Випуск 16. Херсон: Айлант. 2000 С. 137-142.
4. Благодатний В.І., Євтушенко І.В., Каменщіков Г.Г. Проблеми розвитку фермерства на Херсонщині.// Тавр. Наук. Вісник.- 1999.- Вип. 11. - Часть 2.- С. 23-28.